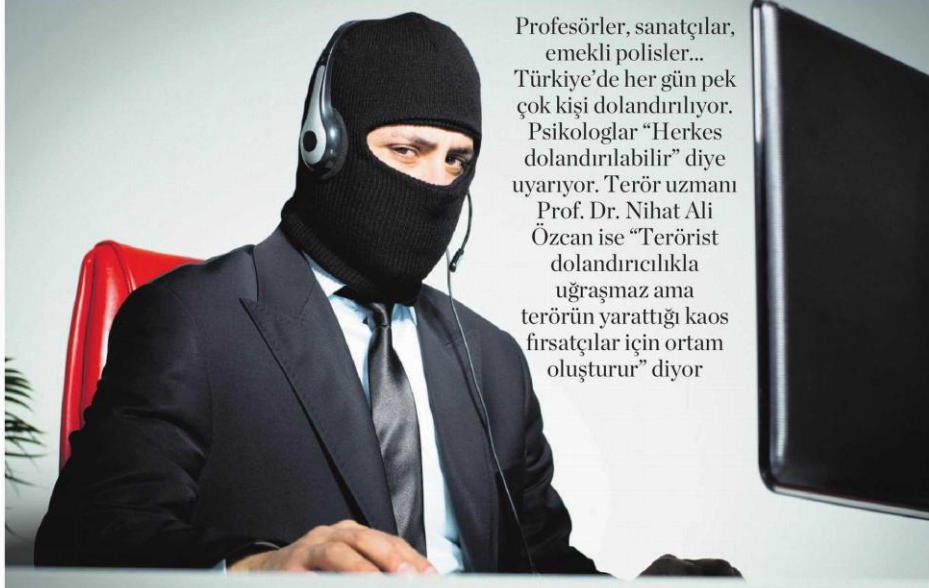

"Terörist dolandırmaz, çeker silahını haraç alır"

Profesörler, sanatçılar, emekli polisler... Türkiye'de her gün pek çok kişi dolandırılıyor. Psikologlar "Herkes dolandırılabilir" diye uyarıyor. Terör uzmanı Prof. Dr. Nihat Ali Özcan ise "Terörist dolandırıcılıkla uğraşmaz ama terörün yarattığı kaos fırsatçılar için ortam oluşturur" diyor

Cok eski tarihlerden beri var olan dolandırıcılık, toplumların en büyük problemlerinden. 1960'lı yıllarda Sülün Osman adıyla nam salan Osman Ziya Sülün, Türkiye'nin en tanınmış dolandırıcısıydı.

Galatla Kulesi'ni, Dolmabahçe Sarayı'nı bile insanlara satmıştı. 90'lı yılların en büyük dolandırıcısı Sektör Pansodan ise sahte kimliklerle bürünerek dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'i, Gaziantep Belediye Başkanı Celal Doğan'ı, dönemin Başbakanı Tansu Çiller'i dolandırmıştı. 2000'lerde ise değişen teknolojiyle birlikte telefon ve internet üzerinden yapılan dolandırıcılık yöntemleri öne çıkıyor.

Kendini devamlı yenileyen dolandırıcılar; her gün farklı bir kılığa bürünüyor. Bazen "Para puan kazandırmaz" diyerek insanları kandırıp kontör çalar, bazen de "Hesabınızdan otomatik ödeme talimatıyla terör örgütüne yüksek miktarda para aktarılmış. Düzeltilebilmeniz için size söylenen yolu izleyin" şeklinde terör örgütünün adını kullanarak insanların korkularından faydalanıyor. Geçtiğimiz hafta "terör örgütü hikayesiyle" yaklaşık 4 milyon liraya cırpılan Dr. Erdener Yurtcan ise tanınan mağdurların sonuncusu. Bu durum

Prof. Dr. Erdener Yurtcan

Gizem Coşkunarda
gizem.coşkunarda@milliyet.com.tr

halk arasında "Koca profesör dolandırıldıysa, biz ne yapacağız" şeklinde yorumlara yol açsa da psikologlar bunun tam aksini söylüyor: "Eğitilmiş kişiler dolandırılabilir. Dolandırıcılar insanların korku duygusunu körükler."

Mantıklı düşünme kapasitesi devre dışı

Davranış Bilimleri Enstitüsü Başkanı Psikolog Emre Konuk, eğitilmiş insanların da dolandırılabilir olduğunu, bu durumun "otoriteye boyun eğme eğilimi" olduğunu ifade ediyor. Uzman Psikolog Fatih Bilal, "Dolandırıcılar, insanlardaki korku duygusunu körükleyip zihnin karşı koyma potansiyelini alt ederek mantıklı düşünme kapasitesini devre dışı bırakıyor. Dolayısıyla birçok yüksek eğitilmiş kişi bile korkularının üzerine gidilerek kolayca yönetilebiliyor" diyor. PKK konusunda yapılan ilk akademik çalışmaya imza atan terör uzmanı Prof. Dr. Nihat Ali Özcan ise vatandaşları uyarıyor: "Terörün kimseyi dolandırmasına lüzum yok. Çeker silahını haraç alır. Ya da soygun yapar. Dolayısıyla dolandırıcılıkla uğraşmaz ama terörün yarattığı kaotik ortam hem insanların korkutur hem de fırsatçılar için iyi bir ortam oluşturur."

Nasıl dolandırılıyor?

DOLANDIRICILARIN insanların parasını almak için kullandığı güven oluşturma hileleri var. Bu hileler 7 temel psikolojik ilkeye dayanıyor. Cambridge Üniversitesi güvenlik uzmanı Frank Stajano ve

dolandırıcılık senaryoları yazarı (BBC, "Real Hustler") Paul Wilson bu 7 ilkeyi, 2009 yılında hazırladıkları bir raporda dolandırıcılık hikayeleriyle örneklendirerek açıklıyor...

- 1. DİKKAT DAĞITMAK:** İkinci şahıslar kullanma vb. yöntemlerle, dolandırıldığımız fark etmememizi sağlamak. Örneğin "bu arayışta paraya" oyununda izleyiciler de oyunun bir parçasıdır. Hedeflerin dikkati daldırdıkları durum (konuşmalar, şakalaşmalar, gülüşler ve heyecan) sebebiyle dağıtılır ve bu yüzden tüm sahneleri bir kurgu olduğunu anlamazlar.
- 2. AHLAKI ZAAFLAR:** Mantıklı düşünmeye son verme konusundaki istekliliğimizi, ahlaki zaaflarımızı kullanmak. İnternet üzerindeki sevgili bulma alanındaki dolandırıcılıklar öyledir bu kadar yaygın.
- 3. ALDATMA:** İnsanların iyi niyetini kötüye kullanmak. Örneğin para yardımı talep eden e-postalara ya da doğal afetler sonrası yardım çağrılarında verilen yanıtlar gibi.
- 4. OTORİTEYE İTAAAT:** Yetki sahibi kişilere daha kolay inanma psikolojisini kullanmak. Bu yüzden garsonlara kredi kartımızı, valesiye arabaya anahtarımızı ve bankadan geldiğini sandığımız e-postaya tüm bilgilerimizi veriyoruz.
- 5. SÜRÜ PSİKOLOJİSİ:** Etrafımızdaki insanlar gibi davranma eğilimimizi kullanarak yaptıkları işin mesruluğu konusunda insanları ikna etmek. Örneğin sumi kitle oluşturma tekniği ile birden fazla elektronik kimlik oluşturarak bir politikacının desteklenmesi için aslında olmayan kimselerden faydalanıyorlar.
- 6. ZAMAN BASKISI:** Düşünmek için zaman yoksa insanlar işleri kısa yoldan halletmeye yatkındır ve durumlara duygusal tepkiler verirler. Bu yüzden dolandırıcılar telefonla sürekli vaktin dar olduğunu hatırlatır ve yanlış karar almamızı sağlar.
- 7. İHTİYAC VE AÇGÖZLÜK:** İçimizde kalmış ve bastırılmış hile güdülerimize kancayı takarak bizi de suç işlemeye teşvik etmek.

UZMANLAR NE DİYOR?

"Otoriteye boyun eğme eğilimi"

PSİKOLOG EMRE KONUK
(Davranış Bilimleri Enstitüsü Başkanı)

İyi satıcı, karşındakinin profilini iyi okur, ona göre bir dil oluşturur ve satar. Dolandırıcı da aynı yaklaşımı benimser. Bir eğilimden söz edeceksek

bu "dolandırılmaya yatkınlık" olarak değil, "otoriteye boyun eğmek" olarak adlandırabilir. 1960'lı yıllarda Stanley Milgram'ın yaptığı bir dizi araştırmada, insanların değerlerine aykırı bile olsa otoritenin önerilerine boyun eğme eğiliminde olduğunu ve bunların içinde akademisyenlerden öğrencilere kadar ve değişik sosyoekonomik düzeyde insanların yer aldığı görmüştük.

Ülkemizde yüz yıllara kadar dayanan, Cumhuriyet kurulduğundan beri de devam eden bir "devlete güveneme" durumu söz konusu. Dolayısıyla insanların bir korku yerleşti. Dolandırıcıların "korkuyu" çok iyi kullandıklarını görüyoruz. Paradoks ki teröristen korkup devlete-polise sığınmaya yol açıyor yaşadıkları süreç. Bunu da çok ustaca kullanıyorlar. Unutmamamız; polise yansınlar dolandırıcıların başarılı olduğu durumlardır. Çok sayıda girişimde başarılı olmadıklarını, başarısızlıklarında da bunların basına yansadığını söyleyebiliriz.

"Terör artınca vatandaş daha kolay hedef olur"

PROF. DR. NİHAT ALİ ÖZCAN
(Terör Uzmanı)

Ülkede terör olayları arttığı zaman güvenlik güçlerinin de öncelikleri değişir. Sıradan ve adi suçlara yerine diğer suçlara odaklanacakları için vatandaşlar

dolandırılmak adına daha kolay hedef haline gelirler. Terörün yarattığı kaotik ortam bu tür suçların artmasına sebep olur. Terörün birini dolandırmışsa bu, politik amaçlıdır. Adı bir suç kavramına girmez. Terörün kimseyi dolandırmasına lüzum yok. Çeker tabancasını haraç alır. Ya da soygun yapar. Dolayısıyla dolandırıcılıkla uğraşmaz ama terörün yarattığı kaotik ortam hem insanların korkutur hem de dolandırıcılara fırsat doğurur.

"Psikolojik korku kişide panik yaratır"

UZMAN PSİKOLOG FATİH BİLAL

Gözden kaçan bir nokta, dolandırıcıların kişilerin için güdükleri öznel psikolojik korku halleridir. Bu psikolojik korku hali, kişide panik duyguyu yaratmakta

ve panik duygusu kurban olarak seçilen kişilerin, kendilerinden istenileni sorgulamadan ve itaat ederek yapmalarını sağlamaktadır. Dolandırıcılar, insanlardaki korku duygusunu körükleyip zihnin karşı koyma potansiyelini alt ederek mantıklı düşünme kapasitesini devre dışı bırakıyor. Dolayısıyla birçok yüksek eğitilmiş kişi bile korkularının üzerine gidilerek kolayca yönetilebiliyor.

Devlet otoritesi korku vericidir ve itaat edilmemesi, istenmeyen sonuçlar doğurabilir algısından yola çıkan kurban, mutlaka bir itaate dolandırıcının isteklerini yerine getirebilmektedir. Telefon dolandırıcılığı sadece baskıların başına gelebilecek bir olay değildir. Herkes telefonda dolandırılabilir.

ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKANLIĞI VATANDAŞI UYARIYOR...

Savcı ve polis sizden para ya da yardım istemez!

- Kendisini kamu görevlisi olarak tanıtır hattınızın teröristlerce kullanıldığını, terör örgütlerine yardımda bulunduğunuzu söyleyen kişiler dolandırıcıdır, itibar etmeyin.
- Savcı ya da polis sizden operasyon için yardım istemez. Kamu görevlileri sizden hesap numarası, para veya altın istemez.
- Dolandırıcılar sosyal medyada açtıkları sahte hesaplarla kendisini askerlik arkadaşınız, eşinizin ya da çocukunuzun yakın bir arkadaşı gibi tanıtarak başının belada olduğunu, acilen paraya ihtiyacı olduğunu bildiren mesajlarla para yollamanızı isteyebilir.

- Dolandırıcı şahıslar, 444 ve 0850'li numaralardan arararak, geçmişe yönelik ödenmiş kredi kartı aadatlarını veya kredi masraflarını geri almak vaadıyla, banka hesap bilgilerinizi ve kişisel bilgilerinizi ele geçirip sizi mağdur edebilirler.
- Sizi arararak bir yıl önce yol yardımı veya sağlık sigortası yaptığımızı, ödenmezse hakkınızda yasal işlem yapılacağını söyleyen insanlara itibar etmeyin. Böyle bir telefon alırsanız bilin ki dolandırıcıların ağzındanız.

Daha önce kimler dolandırılmıştı?

GALATASARAYLI milli futbolcu Burak Yılmaz telefonda kendisini Trabzon valisi olarak tanıtan dolandırıcıların tuzağına düştü. Şarkıcı **Ümit Sayın** kandırılmış polis olarak tanıtan bir çete tarafından kandırıldı. Dumlupınar Üniversitesi Rektör Yardımcısı **Prof. Dr. Osman Genç** de Ümit Sayın'la aynı tuzağa düştü. **Prof. Dr. Canan Karatay** ve yazar **Adilet Ağaoğlu'nun** eşi **Yüksek Mühendis Halim Ağaoğlu**, kendisini telefonda arayıp polis ve savcı olarak tanıtan kişilerle, "terör örgütü hesaplarımızı ele geçirdi, size yardım edeceğiz" yalanıyla kandırıldı. ■